

Το στοίχημα Μακρόν

ΤΗΣ ΚΙΤΤΥΣ ΞΕΝΑΚΗ

«Μπτέρα όλων των μεταρρυθμίσεων», την έχουν χαρακτηρίσει – ήδη από το 2019, όταν έκανε μία πρώτη προσπάθεια να μεταρρυθμίσει το γαλλικό συνταξιοδοτικό σύστημα ο Εμανουέλ Μακρόν, πριν ανακρούσει πρύμναν υπό το βάρος των συνδικάτων, της αντιπολίτευσης, της κοινής γνώμης και τελικά της πανδημίας της Covid-19. Η δεύτερη προσπάθεια, την οποία ξεκίνησε επισήμως χθες, δεν προαναγγέλλεται πιο εύκολη. Πριν καν ανακοινώσει η γαλλίδα πρωθυπουργός Ελιζαμπέτ Μπορν στην Εθνοσυνέλευση τα σχέδια σταδιακής αύξησης του ορίου συνταξιοδότησης από τα 62 σήμερα στα 64 έτη το 2030, οι δημοσκοπήσεις είχαν ξεκαθαρίσει πως τέσσερις στους πέντε Γάλλους είναι αντίθετοι – όχι (μόνο) επειδή ως Γάλλοι έχουν μία κάποια «αλλεργία» στις μεταρρυθμίσεις που απειλούν τα κεκτημένα τους, αλλά επειδή θεωρούν τη συγκεκριμένη πρόταση και άδικη και αφόρητη, σε μία περίοδο που πολλοί βρίσκονται αντιμέτωποι με την κρίση του κόστους ζωής. Τα οκτώ βασικά συνδικάτα της Γαλλίας ανακοίνωσαν ήδη από χθες το βράδυ έναν πρώτο γύρο κινητοποιήσεων, για τις 19 Ιανουαρίου. Είναι κάπως ταιριαστό: η «μπτέρα όλων των μεταρρυθμίσεων» απειλεί να πυροδοτήσει τη «μπτέρα όλων των μαχών».

Οι Ρεπουμπλικανοί

Πριν από τις προεδρικές εκλογές της περασμένης άνοιξης, στις οποίες εξασφάλισε μία δεύτερη θητεία, ο Εμανουέλ Μακρόν είχε ταχθεί υπέρ της αύξησης του ορίου συνταξιοδότησης στα 65 έτη. Ήδη όμως από το μεσοδιάστημα των δύο προεδρικών γύρων, γνωρίζοντας πως έπρεπε να περάσει ένα μεγάλο κομμάτι της (ριζοσπαστικής) Αριστεράς να τον ψηφίσει, είχε φανεί πιο διαλλακτικός. Τα υπόλοιπα τα καθόρισε η απώλεια της κοινοβουλευτικής του πλειοψηφίας στις εκλογές του Ιουνίου: οι Ρεπουμπλικανοί, η γαλλική Δεξιά, δέχονταν αύξηση μόνο στα 64 έτη, αξιώνοντας παράλληλα μία εγγυημένη κατώτατη σύνταξη 1.200 ευρώ – έναντι 1.100, που είχε υποσχεθεί προεκλογικά ο Μακρόν. Ο γάλλος πρόεδρος χρειάζεται τις ψήφους τους στην Εθνοσυνέλευση, και τα δύο αυτά μέτρα περιλαμβάνονται λοιπόν στις προτάσεις που έκανε χθες η Μπορν. Το όριο συνταξιοδότησης θα αρχίσει να αυξάνεται κατά τρεις μήνες ετησίως από τον Σεπτέμβριο, προκειμένου να φτάσει στα 64 έτη το 2030. Από το 2027, οκτώ χρόνια νωρίτερα από ό,τι προέβλεπε παλαιότερη μεταρρύθμιση, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει 43 χρόνια ασφάλισης, έναντι 42 σήμερα, προκειμένου να εξασφαλίσουν πλήρη σύνταξη. Πολλά ειδικά συνταξιοδοτικά καθεστώτα θα καταργηθούν. Και όσοι δικαιούνταν πρόωρη σύνταξη θα εξακολουθήσουν να τη δικαιούνται αλλά δύο χρόνια αργότερα, όπως και οι υπόλοιποι.

Η πρωθυπουργός

«Πρέπει να αντιμετωπίσουμε την πραγματικότητα και να βρούμε λύσεις ώστε να διατηρήσουμε το κοινωνικό μας μοντέλο», δήλωσε η Μπορν. Η Γαλλία διατηρεί ένα από τα χαμηλότερα συνταξιοδοτικά όρια ηλικίας στον βιομηχανικά ανεπτυγμένο κόσμο. Σύμφωνα με τον υπουργό Οικονομικών Μπρουνο Λεμέρ, χωρίς μεταρρύθμιση, το έλλειμμα θα φτάσει τα 13,5 δισ. ευρώ το 2030, ενώ με τη μεταρρύθμιση, θα μπουν στα συνταξιοδοτικά ταμεία 17,7 δισ. Σύμφωνα με τον γαλλικό Τύπο, ωστόσο, ακόμα και οι Ρεπουμπλικανοί είναι διχασμένοι, παρά την επίσημη θέση τους. Και όλα τα υπόλοιπα κόμματα, από τους Κομμουνιστές μέχρι την Ακροδεξιά, είναι εχθρικοί. Ο Εμανουέλ Μακρόν μπορεί πάντα να περάσει τη μεταρρύθμιση – θα κατατεθεί στην Εθνοσυνέλευση στο πλαίσιο ενός διορθωτικού νομοσχεδίου για τη χρηματοδότηση της Κοινωνικής Ασφάλισης – κάνοντας χρήση του άρθρου 49.3 του Συντάγματος, που επιτρέπει παράκαμψη του Κοινοβουλίου. Τα μεγαλύτερα εμπόδια θα τα βρει αναμφισβήτητα στους γαλλικούς δρόμους.

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

Ορια ηλικίας: τρία ερωτήματα αναζητούν απάντηση

Σε Γαλλία, Τουρκία και Ελλάδα η ηλικία συνταξιοδότησης είναι η ιερή αγελάδα της πολιτικής. Σε Σουηδία και Φινλανδία, κάτι που περνά απαρατήρητο

NEWS ANALYSIS

ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΑ ΘΗΝΙΟΥ

Στα όρια ηλικίας το πολιτικό κόστος ανταγωνίζεται επίμονα τη λογική. Ζούμε πολύ περισσότερο – όμως, αφήνουμε την εργασία νωρίτερα. Το κάνουμε γκρινιάζοντας ότι οι συντάξεις είναι μικρές, ξεχνώντας πως ο καλύτερος τρόπος να τις αυξήσουμε είναι η περισσότερη εργασία. Ερευνες στην Ευρώπη καταδεικνύουν ότι η πρόωρη συνταξιοδότηση οδηγεί πολλούς άνδρες σε κλινική κατάθλιψη: το ατομικό δώρο αποδεικνύεται κατάρρα.

Η μεταρρύθμιση του 2003 έλυσε το οικονομικό πρόβλημα της Γερμανίας, αλλά έστειλε τους εμπνευστές της στην εξορία. Η Γαλλία μείωσε τα όρια ηλικίας «για την ανεργία των νέων»· μεγάλωσε το έλλειμμα χωρίς να αγχώνει την απασχόληση. Ο πρόεδρος

Ερντογάν καταργεί σήμερα τα όρια τελείως. Το εκλογικό δώρο, πιθανότατα, θα καταλήξει οικονομική κατάρρα.

Το πότε θα συνταξιοδοτηθούμε δεν είναι η πρώτη ούτε η μόνη περίπτωση όπου κάτι που επίμονα ζητάμε καταλήγει να μας βλάπτει. Όμως, κάτι «παίζει» ώστε τα όρια ηλικίας σε Γαλλία, Τουρκία και Ελλάδα να είναι οι ιερές αγελάδες της πολιτικής. Σε Σουηδία και Φινλανδία η βόμβα των ορίων περνά απαρατήρητη.

Οι εξηγήσεις

Πώς εξηγούνται τα παράδοξα; Γιατί να μας νοιάζει τόσο πολύ, ως άτομα, το όριο ηλικίας; Όταν η απόφαση συνταξιοδότησης λαμβάνεται από τον καθένα μας ελεύθερα, τι εξηγεί τις εντάσεις που πυροδοτεί η ανά-

μειξη του κράτους; Τέλος, μήπως είναι καιρός να ευθυγραμμιστεί η συνταξιοδότηση με τον 21ο αιώνα;

1 **Πρώτο ερώτημα:** Γιατί να υπάρχει όριο ηλικίας καν; Όταν κάποιος αποταμιεύει μόνος του, αν αποφασίσει να σταματήσει την εργασία νωρίτερα, δεν επηρεάζει κανέναν άλλον. Τα χρήματα που έχει μαζέψει θα πρέπει να αρκέσουν περισσότερο: αν δουλέψει λιγότερο, σε κάθε μεταγενέστερο χρόνο θα ζει πιο φτωχά. Συστήματα με απόλυτη ανταποδοτικότητα – όπως οι κεφαλαιοποιητικές συντάξεις ή το σύστημα της Σουηδίας – έχουν αυτό το κεντρικό χαρακτηριστικό. Ετσι δεν αποτελούν αντικείμενο τα όρια – το πότε της συνταξιοδότησης αφορά μόνο τον ίδιο: το συνολικό ποσό για τη συνταξιοδότησή του δεν αλλάζει και άρα η απόφασή του δεν επιβαρύνει το κοινωνικό σύνολο.

Η απουσία της ανταποδοτικότητας εξηγεί γιατί πρέπει να υπάρχει

ΝΑΙ Ή ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ

«Προβλέπεται μεγάλο συνταξιοδοτικό έλλειμμα»

ΤΟΥ LIONEL LAURENT

Το τάμινγκ της νέας συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης που προωθεί η κυβέρνηση Μακρόν είναι επίφοβο: η απειλή της κοινωνικής αναταραχής είναι ήδη οξυμένη λόγω του πληθωρισμού, και κανείς δεν θέλει μια επανάληψη των Κίτρινων Γιλέκων. Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση αποτελεί όμως ένα τεστ ζωτικής σημασίας για την οικονομική αξιοπιστία της Γαλλίας και την προθυμία της Ευρώπης να βελτιώσει τη διαγενεακή δικαιοσύνη.

Η Γηραιά Ηπειρος είναι και η γηραιότερη από πλευράς μέσου όρου ηλικίας (42). Ο πληθυσμός της έχει μειωθεί μετά την COVID και αναμένεται να καταγράψει φέτος την

ασθενέστερη οικονομική ανάπτυξη ανάμεσα σε όλες τις περιοχές του κόσμου. Η μακρύτερη και καλύτερη ζωή είναι φυσικά κάτι καλοδεχούμενο, παράλληλα όμως επιβαρύνει τα συνταξιοδοτικά ταμεία.

Το μήνυμα που στέλνεται είναι ότι η Γαλλία χρειάζεται ένα πιο βιώσιμο σύστημα σε μια εποχή διογκούμενων ελλειμμάτων και χρεών. Στα τέλη του 20ού αιώνα σε κάθε συνταξιούχο αντιστοιχούσαν 2,1 εργαζόμενοι. Ο αριθμός αυτός έπεσε στο 1,7 το 2020 και σύμφωνα με ειδικούς διορισμένους από το κράτος θα μειωθεί στο 1,2 το 2070. Χωρίς κάποιου είδους προσαρμογή, προβλέπεται για κάποια στιγμή μέσα στα επόμενα χρόνια

ένα συνταξιοδοτικό έλλειμμα της τάξης των 10 δισ. ευρώ ετησίως.

Ο Εμανουέλ Μακρόν είναι ο πρώτος γάλλος πρόεδρος εδώ και μία δεκαετία που δεν ανήκει στη γενιά των baby boomers. Ίσως να έχει καλύτερη τύχη στην προώθηση της μεταρρύθμισης αν καλέσει τους ίδιους τους συνταξιούχους να συνεισφέρουν από κοινού με εκείνους που θα εργαστούν για περισσότερα χρόνια, ή αν καταργήσει άλλες φοροελαφρύνσεις προκειμένου να αμβλύνει τον πόνο. Αυτό είναι μόνο το ξεκίνημα μιας κρίσιμης πολιτικής μάχης.

Απόσπασμα από κείμενο του αρθρογράφου Λιονέλ Λοράν στο Bloomberg

τη σιγουριά και να καταπολεμά την ανασφάλεια. Να δίδει περιεχόμενο στη λέξη «ασφάλιση». Η ασφάλιση πρέπει να προσφέρει εξασφάλιση. Η απόκρυψη προνομίων και επιβαρύνσεων πίσω από περίπλοκες διατυπώσεις υπονομεύει την κοινωνική παρέμβαση. Αν το κράτος επιδοτεί μια ομάδα επιβαρύνοντας άλλη, πρέπει να έχει δικαιολογία. Οι παρεμβάσεις οφείλουν να απαντούν σε σημερινές ανάγκες και να μη διαιωνίζουν παλιές αδικίες. Η γενιά που είναι να βγει στη σύνταξη – οι σημερινοί εξηντάρηδες – ήταν πιο τυχεροί στη ζωή τους από τους σημερινούς εικοσάρηδες. Η διατήρηση ή και μείωση των ορίων ηλικίας επιβαρύνει τους ήδη «ριγμένους». Το κεντρικό πρόβλημα όμως δεν είναι η δικαιοσύνη, αλλά η ανασφάλεια – αυτή εξηγεί γιατί αποδίδεται τόσο σημασία σε ένα φαινομενικά λυμένο πρόβλημα.

3 **Γιατί ανασφάλεια** και γιατί τώρα; Τα όρια ηλικίας και οι λοιπές συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις είναι μία πλεονεξία μόνο – καθορίζουν αν κάποιος θέλει να εργαστεί. Για να το κάνει, πρέπει να βρθεί δουλειά – να επιθυμούν οι εργοδότες να του προσφέρουν εργασία. Αλλά έχει σημασία και το περιεχόμενο της εργασίας – το αν οι συνθήκες εργασίας διώχνουν τον εργαζόμενο. Τα επόμενα χρόνια τόσο οι συνθήκες στην αγορά εργασίας όσο και η θέση του μεγαλύτερου ατόμου στη δουλειά αλλάζουν ριζικά – εντείνοντας το αίσθημα ανασφάλειας.

Το κεντρικό πρόβλημα, συνεπώς, δεν είναι τόσο τα όρια ηλικίας. Όλοι βλέπουν τη λογική να δουλεύεις περισσότερο όταν ζεις παραπάνω. Είναι ότι αν αυτά αυξηθούν, ίσως χάσεις τη δουλειά σου, ίσως αν τη χάσεις να μην ξαναβρεις, ενώ στον χώρο εργασίας αισθάνεσαι ξένος. Το ζήτημα με τα όρια ηλικίας είναι ότι υπενθυμίζουν το πόσο δύσκολη, άκαμπτη και επισφαλής είναι η εργασία και οι θεσμοί της – και για ποιους.

Ο Πλάτων Τήνιος είναι οικονομολόγος

όριο ηλικίας σε συστήματα όπως το γαλλικό: όταν προκύπτει η ίδια σύνταξη με 30 χρόνια ασφάλισης, κάνει τεράστια διαφορά αν κάποιος την εισπράξει από τα 50 του ή από τα 67. Τα επιπλέον 17 χρόνια εισπράξης επιβαρύνουν όσους εργάζονται ως μεγαλύτερη ηλικία.

2 **Αποφασίζοντας** να συνταξιοδοτηθεί νωρίτερα, κάποιος επιβάλλει κόστος στους υπόλοιπους χωρίς να τους ρωτήσει. Τη διόρθωση που κάνει αυτόματα η ανταποδοτικότητα καλείται να επιβάλει νομοθετικά το κράτος. Το κάνει αυτό απαγορεύοντας την εισπράξη κάτω από μια ηλικία (όρια) ή μειώνοντας («αναλογιστικά») τη σύνταξη σε μίση του ανταποδοτικού συστήματος.

Αυτό εξηγεί την κρατική εμπλοκή: το κράτος πρέπει να αποκαταστήσει κάποια ανταποδοτικότητα, θέτοντας κανόνες στο πόσο μια ομάδα επιβαρύνει τις υπόλοιπες. Τα «αστυνομικά καθήκοντα» το φέρνουν σε ευθεία

σύγκρουση με πολλές ομάδες. Του προσφέρουν, βεβαίως, και ένα πολιτικό όπλο για εξαγορές – όπως γίνεται στην Τουρκία σήμερα ή στην Ελλάδα πριν χρεοκοπήσει.

Το επιχείρημα αυτό δικαιολογεί τον ρυθμιστικό ρόλο του κράτους. Δεν εξηγεί το δεύτερο ερώτημα: Γιατί, ειδικά στα όρια ηλικίας, να υπάρχουν τόσο λυσοσάλες αντιδράσεις;

Το συσσωρευμένο δικαίωμα σύνταξης είναι για τον μέσο Ευρωπαίο κεντρικό περιουσιακό στοιχείο – το πιο σημαντικό με το σπίτι του. Αλλάζοντας τα όρια, το κράτος μεταβάλλει με νόμο την αξία της περιουσίας του καθενός – σαν να κατεδαφίζει ένα δωμάτιο. Όμως, το κράτος πρέπει να πείθει ότι δεν αντικαθιστά μια αυθαίρεση με μια χειρότερη. Πρέπει να πείσει ότι εφαρμόζει κανόνες για το γενικό καλό – σταθμίζοντας την κοινωνική δικαιοσύνη με την οικονομική αποτελεσματικότητα. Πάνω από όλα, πρέπει να εμπεδώνει

ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ

«Αρκεί να φορολογηθεί ο επιπλέον πλούτος»

ΤΟΥ THOMAS PIKETTY

Το 2023, ο Εμανουέλ Μακρόν θα μπερδέψει πάλι τις εποχές διακρινόμενος ως πρόεδρος των πλουσίων; Αυτό διαφαίνεται δυστυχώς με τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Ο δεδηλωμένος στόχος είναι να εξοικονομούνται έως το 2030 κάπου 18 δισ. ευρώ ετησίως, ώστε να χρηματοδοτηθούν οι άλλες προτεραιότητες της κυβέρνησης. Το πρόβλημα είναι πως αυτά τα 18 δισ. θα επιβαρύνουν εξ ολοκλήρου τους πλέον εύλοτους.

Επί του παρόντος, για τη χορήγηση πλήρους σύνταξης ο ασφαλισμένος πρέπει να έχει συμπληρώσει τα 62 χρόνια και 42 έτη ασφάλισης για τους γεν-

νημένους το 1961-1962 (που θα γίνουν σταδιακά 43 για τη γενιά του 1973). Ας πάρουμε για παράδειγμα κάποιον που γεννήθηκε το 1961, και άρα θα συμπληρώσει τα 62 το 2023. Αν απέκτησε μεταπτυχιακό δίπλωμα και ξεκίνησε να εργάζεται στα 23, έπρεπε ήδη να περιμένει τα 65 ώστε να συμπληρώσει 42 έτη ασφάλισης.

Με άλλα λόγια, η αύξηση του ορίου συνταξιοδότησης στα 64 δεν θα έχει εξ ορισμού καμία επίπτωση στους ανθρώπους αυτούς. Τα 20 δισ. ευρώ θα παρακρατηθούν από τον υπόλοιπο πληθυσμό, ιδίως τους εργατές και υπαλλήλους, οι οποίοι είναι επίσης εκείνοι που έχουν το μι-

κρότερο προσδόκιμο ζωής και που υποφέρουν ήδη από ένα σύστημα βαθιά άδικο, αφού είναι οι δικές τους εισφορές εκείνες που χρηματοδοτούν τις συντάξεις των διοικητικών στελεχών με το υψηλό προσδόκιμο ζωής.

Περισσότερο από ποτέ, ζούμε σε έναν κόσμο που χρειάζεται δικαιοσύνη και διαφάνεια. Στη Γαλλία, οι 500 πλουσιότεροι πέρασαν σε 10 χρόνια από τα 200 δισ. ευρώ στο 1 τρις. ευρώ. Θα αρκούσε να φορολογηθεί με 50% αυτός ο επιπλέον πλούτος για να συγκεντρωθούν 400 δισ. ευρώ.

Απόσπασμα από άρθρο του γάλλου οικονομολόγου Τομά Πικετί στη «Le Monde»

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

Εικόνα

«Έχει διαμορφωθεί και παγιώνεται η εικόνα ενός μη εκλόγιμου Μητσοτάκη», αποφάνθηκε ο Νίκος Παππάς, για να καταλήξει περιποδύοντας στο συμπέρασμα ότι η «ρηγμάτωση» της πρωθυπουργικής εικόνας «είναι η αποτύπωση των αλλαγών που συντελούνται». Έχει βάρος η εκτίμηση που διατύπωσε το άλλοτε τσιπρικό άλτερ έγκο. Για την ακρίβεια, τόσο όσο είχε κι εκείνη που έκαναν οι συριζαίοι την προεκλογική περίοδο του 2019, όταν έλεγαν πως ο δικός τους αρχηγός είναι άχαστος.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑ

Μήνυμα

Η αρχισυνδικαίστρια των αρχαιολόγων Δέσποινα Κουτσούμπα, από την εισαγωγή ενός ποστ της κιόλας, ευχαρίστησε τον κυβερνητικό εκπρόσωπο επειδή με δήλωσή του απέδειξε ότι η επίθεση που εκείνη δέχτηκε για τη συνάντηση με τον Τσίπρα ήταν «συντονισμένη από τη ΝΔ». Θεμιτό. Αλλωστε, όσοι γράφουν ξέρουν πως συχνά πρέπει να δίνεται το βασικό μήνυμα ενός κειμένου ήδη απ' την αρχή του. Στην προκειμένη περίπτωση, λοιπόν, οι αναγνώστες κατάλαβαν πόσο τονώθηκε η πολιτική αυτοεκτίμηση ενός στελέχους της ΑΝΤΑΡΣΥΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΑΝΑΚΗΣ

Αντίδραση

Ζήτησαν απ' τον Κωνσταντίνο Κυρανάκη ένα σχόλιο πάνω στις συριζαϊκές καταγγελίες για τον Ανδρέα Κουτούπη. Κι εκείνος, με ζωγραφισμένη την αμυγδαλιά στο πρόσωπό του, απάντησε «δεν ξέρω ποιος είναι ο κ. Κουτούπης, για να σας είμαι ειλικρινής». Θα ήταν ειλικρινέστερη, πάντως, μια αντίδραση σαν της ΝΔ, που βρίσκεται στο Google τη διεύθυνση <http://nd.gr/koytoypris-andreas>, πατάς το λινκ και κάτω από το λογότυπο του κόμματος διαβάσεις «δεν επιτρέπεται η πρόσβαση».

ΤΡΥΦΩΝ ΣΑΜΑΡΑΣ

Κρούση

Ο Κωστέσος θέλει να πολιτευθεί, αλλά δεν έχει αποφασίσει με ποιο κόμμα. Ο Τρύφων Σαμαράς δεν θέλει, αλλά αν κατέβει ποτέ, θα κατέβει με το ΚΚΕ – γιατί το ψήφισε ο μπαμπάς του. Θερμή παράκληση προς τους συντρόφους στον Περισσό: κάντε του μια κρούση. Οι απανταχού θαυμαστές της καλτ πλευράς του κόμματος, που μεγάλωσαν διαβάοντας τη μικρή μανικιουρίστα, θέλουν να δουν και τη φαντεζί εκδοχή της κομμουνιστικής μυθολογίας. Το αυτοτρολάρισμα πουλάει, εξάλλου.

Προσοχή

